

Industrins avtryck. Perspektiv på ett forskningsfält. Dag Avango och Brita Lundström (red.). Brutus Östlings Bokförlag Symposition, Stockholm/Stehag 2003. 474 s., ill. ISBN 91-7139-605-5.

I förordet till denna festskrift till Marie Nisser tackar redaktörerna henne för den stora insats som hon har gjort i ämnet industriminnesforskning. Den ligger nära kulturmiljövården, men har alltmer börjat omfatta problemområden rörande industri, teknik och kultur, med andra ord industrisamhällets förändringsprocesser.

De i boken ingående 18 uppsatserna har fördelats på fyra block: Kontinuitet och förändring, Industriminnen som kunskapskälla, Från artefakt till minne samt Industrihistorien i samhället. Bland författarna märks Gösta Arvastson, Jan af Geijerstam, Anders Houltz, Maths Isacson, Kerstin Morger och Sverker Sörlin.

Ämnets framväxt presenteras av Maths Isacson, som även vågat sig på en intressant strukturanalytisk modell till ett antal möjliga framtida forskningsområden för industriminnesforskningen, men i tillbakablickar saknar jag att Thorsten Althins och Sigvard Strands för helhetsbilden grundläggande insatser ej finns med.

De otaliga namn som figurerar på de nära 500 sidorna hade nog också motiverat förekomsten av ett personregister. Kanske hade redaktörerna tänkt därpå först då den vackra boken redan förelåg i tryck?

I Anders Houltz uppsats, Plats för historia i ingenjörsutbildningen, ges bakgrunden till KTH och frågan om ett svenskt tekniskt museum. 1923 års stora Jubileumsutställning i Göteborg ansågs till vissa delar ha varit allt för värdefull för att skingras efter utställningssommarens slut; till dessa hörde Industriminnespaviljongen. Denna del borde istället bli grunden för ett svenskt

tekniskt museum, ansåg man, med professor Edvard Hubendick i spetsen, lärare i förbränningsmotorer vid KTH. Han konstaterade, att den av många intresserade sedan årtal närda tanken att äntligen kunna etablera ett tekniskt museum hade av Göteborgsutställningen egentligen redan förverkligats som genom ett trollslag. Det borde därför vara "nationens plikt, att åt framtiden rädda vad Göteborgsutställningen med sådan framsynt offervillighet samlat", ansåg han och fick snabbt hela Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, med sig.

Förberedelserna, insamlingsarbetet, utställningen och katalogen konstaterades hålla högsta kvalitet med museimän som Thorsten Althin och Sigurd Erixon bakom skapelsen. Men skulle resultatet komma Göteborg eller Stockholm till godo? Striden kom att avgöras till Stockholms fördel. Det gick emellertid många år innan ett tekniskt museum kunde slå upp sina portar. Först 1936 stod Tekniska museet i Stockholm färdigt, byggnaden i stram funktionalism, ritad av Ragnar Hjorth och med Thorsten Althin i chefsstolen. I Göteborg då? Jo, här tog sig museistyrelsen äntligen på 1950-talet en samlingarna som "blivit över". Förtjänsten härför var egentligen ingenjören Åke Åbergs, som lagade byggnadens tak, gjorde föremålen fria från rost och satte en del maskiner igång.

Gösta Arvastsons uppsats Människor, berättelser och verktyg, perspektiv på varven och bilfabrikerna hör otvivelaktigt till de bästa i denna festskrift, skriven som den är i en anda av impressionistisk etnografi på senkapitalismens globala arbetsmarknad.

Flertalet av bokens uppsatser håller god kvalitet, några är lysande. Det får därför betecknas som ett lyckokast, att de samlats kring industrins avtryck med perspektiv på angivna forskningsfält.

Allan T. Nilson, Göteborg